

PRODUKSIEPOTENSIAAL VAN NGUNI-KRUISINGS

Marli Stegmann (marli@mafred.co.za)

Die dag toe ons besluit het om beesboerdery met wild te kombineer, was die Nguni die natuurlike keuse weens sy aanpasbaarheid in die Afrika-toestande. Min het ek geweet van die werklike vleisvoordele wat in die ras skuil. Die beesboerdery het uiteindelik die hoof aktiwiteit in die boerdery ingeneem.

Aanvanklik was die fokus op suiwer stoeteling en om die beste genetiese materiaal bymekaar te bring. Weens erge droogte toestande in die mopaniveld is ons gedwing om beter weiveld op te soek en is toe baie bevoorreg om in die hartjie van die beste weidingsarea in die land, Bandelierkop, grond te bekom. Die kudde kon uitbrei en uitstekende groei, vrugbaarheid en produktiwiteit het begin toeneem. Die gemiddelde koeigewigte het ook toegeneem en is nou ongeveer 400kg terwyl die rasgemiddeld 367kg is. As beeste by hul omgewing aangepas is, sal reproduksie en raamgrootte in ewig wees en sal doeltreffende produksie verkry word. Die omgewing bepaal dus die grootte van die dier wat in daardie omgewing optimaal sal produseer. Ons verkies die klein- tot mediumraam ekotipes soos die Makatini en Swazi omdat ons graag die voordeel van 'n ligter koei wat 'n groter kalf speen wil verkry.

Die vleisbeesteler moet daarna streef om die doeltreffendheid van produksie te verbeter. In die algemeen sal enige stelsel wat meer gewig vir slagdoeleindes vanaf ligter koeie produseer, doeltreffender wees as 'n stelsel waar swaar kalwers vanaf swaarder koeie geproduseer word.

Die Nguni moederlyn is die mees ideale ras vir kruisteling. 'n Bees vreet gemiddeld 2-3% van sy liggaamsgewig per dag. Daarom is dit belangrik om jou 'fabriek' so klein moontlik te hou sodat die meeste produserende diere per ha gedra kan word. Die amptelike drakrag in ons omgewing is 7ha per GVE. As 'n GVE van 600kg wat 270kg speen gebruik word, kan 14ha 1 200kg dra en $2 \times 270 = 540$ kg speen. As ons Ngunikoei 400kg weeg en 'n kruiskalf speen van 220kg kan $14ha \ 3 \times 400kg = 1 \ 200kg$ dra en $3 \times 220kg = 660kg$ produseer i.p.v. $2 \times 270kg = 540kg$

Simmentalerbulle word in die terminale kruistelingprogram gebruik. Die volgende tabel toon 'n paar voorbeelde van koei- en kalfgewigte by ouderdom tussen 5 en 6 maande wat ongeveer 40 dae voor speen is.

Tabel 1: Koei en kalf gewigte op 5-6 maande ouderdom van kalwers

Koei no	Kalf geboortedatums	Kalf Ouderdom maande	Datum geweeg	Koei kg	Kalf kg	% van moeder gewig
1	09-11-2010	5	11-04-2011	395	181	46%
2	17-10-2010	6	11-04-2011	457	180	39%
3	29-10-2010	5,5	11-04-2011	484	194	40%
4	25-10-2011	5,5	11-04-2011	475	212	44%
5	20-10-2011	5,5	11-04-2011	416	181	43%
6	26-11-2011	4,5	11-04-2011	386	153	40%
7	27-10-2011	5,5	11-04-2011	486	178	41%
8	18-10-2011	6	11-04-2011	427	176	41%
9	27-09-2010	6,5	11-04-2011	497	233	53%
(10)	Gemiddeld	5,5	11-04-2011	434	187	43%

* Die laaste reel wys die gemiddelde gewigte oor 9 koeie met kalwers wat gemiddeld 5.5 maande oud is.

'n Paar suiwer Ngunikoeie met Simmentaler kruiskalwers

Uit die volgende tabel is dit duidelik hoe die opbrengs vanaf die veld kan verskil met verskillende tipes beeste. Neem kennis dat geen entstowwe en bestuurkoste hier in berekening gebring is nie. Meer kalwers per hektaar kan geproduseer word met 'n kleinerraam moederlyn en die eindresultaat van rand in die boer se sak is wesentlik.

VELDPRODUKSIE

Tabel 2 : Vergelyking van rasse op 1000Ha met drakrag van 60 ton per jaar

	CHAROLAIS	BRAHMAN X	NGUNI	NGUNI X BOS TAURUS
Koiegewig in KG	600	520	370	370
Totale aantal koeie	100	115	162	162
Kalf speen %	65%	75%	85%	83%
Aantal kalwers	65	86	138	134
Gemiddelde speengewig	300	240	180	215
Totale kg geproduseer	19 500	20 640	24 840	28 810
R per kg (2008)	R 20.50	R 20.30	R 19.50	R 20.30
Totale R	R 399 750.00	R 418 992.00	R 484 380.00	R 584 843.00
Verkil in Rand		R 19 242.00	R 84 630.00	R 185 093.00
Verskil in wins %		(4.8%)	(21%)	(46%)

Bos Taurus soos: Simmentaler, Charolais, Hereford, Angus

* Tabel verskaf deur Piet Warren

Dit is egter uiters belangrik om steeds 'n suiwer Ngunikoei te gebruik om sodoende die volle voordeel van die Nguni se goeie eienskappe te benut soos: gehardheid, vrugbaarheid, langslwendheid en aanpasbaarheid. Ons verse word eers toegelaat om twee kalwers vanaf 'n suiwer Ngunibul te teel voordat hulle by 'n Simmentaler geplaas word. Dit gee haar kans om ten volle uitgegroeï te wees wanneer 'n kruiskalf gebore word. Ons selekteer ook vir bulle met 'n negatiewe geboortegewig-indeks sodat die kalf se geboortegewig so min moontlik is. Verdere positiewe eienskappe soos die vermoë om die fetus se grootte te inhibeer, gemak met kalwing en goeie moederseienskappe maak die Ngunikoei die mees perfekte moederlyn vir kruisteling.

Ander rasse spog met grootte, terwyl ek kan spog met meer koeie per hektaar wat elke jaar kalf, 'n kalf goed grootmaak en aanhou kalf tot op 16 jaar of meer.

Nguni